

Левіна М.М.

УДК 376-054.62 – 044.22:5

**СЕМАНТИЗАЦІЯ ФАХОВОЇ ЛЕКСИКИ НА ЗАНЯТТЯХ
З БІОЛОГІЇ НА ПІДГОТОВЧОМУ ФАКУЛЬТЕТІ
ДЛЯ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ**

Левіна М.М.

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

У даній роботі розглядаються деякі засоби семантизації фахової лексики на заняттях з біології на підготовчих факультетах для іноземних студентів. Даються практичні рекомендації з використання цих засобів.

Ключові слова: іноземні студенти, початковий етап навчання, фахова лексика, семантизація, наочність.

**СЕМАНТИЗАЦИЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ЛЕКСИКИ
НА ЗАНЯТИЯХ ПО БИОЛОГИИ НА ПОДГОТОВИТЕЛЬНОМ
ФАКУЛЬТЕТЕ ДЛЯ ИНОСТРАННЫХ СТУДЕНТОВ**

Лёвина М.Н.

В данной работе рассматриваются некоторые средства семантизации специальной лексики на занятиях по биологии на подготовительных факультетах для иностранных студентов. Даются практические рекомендации по использованию этих средств.

Ключевые слова: иностранные студенты, начальный этап обучения, специальная лексика, семантизация, наглядность.

SEMANTIZATION OF THE SPECIAL VOCABULARY IN BIOLOGY CLASSES AT THE PREPARATORY FACULTY FOR FOREIGN STUDENTS

Levina M.M.

In the present paper some means of the semantization of the Special Vocabulary in Biology classes at preparatory faculties for foreign students are considered. Practical recommendations on the usage of these means are given.

Key words: foreign students, initial stage of training, special vocabulary, semantization, visual teaching aids.

Одним з найважливіших завдань, які стоять перед іноземними студентами медико-біологічних спеціальностей на початковому етапі вивчення біології, є засвоєння фахової лексики.

Потреба в навчанні студентів професійної термінології викликана тим, що саме термінологія є центральним елементом мови спеціальності, носієм основного предметного змісту [5:85], активне оволодіння термінологічною лексикою полегшує процес навчання, формує вокабулярій майбутнього фахівця [1:126]. У свою чергу, перед викладачем стоїть завдання – розробити таку систему методів семантизації та закріплення фахової лексики, яка б максимально ефективно сприяла її засвоєнню.

Об'єктом дослідження даної статті є методи семантизації та закріплення фахової лексики на заняттях з біології на початковому етапі, які сприяють швидкому та тривкому її засвоєнню.

Актуальність цього дослідження зумовлена пошуком ефективних шляхів підвищення рівня знань з біології іноземних студентів та необхідністю вдосконалення методів їх підготовки до слухання лекцій російською мовою на першому курсі вищих навчальних закладів медико-біологічного профілю.

Мета роботи полягає в розгляді основних методів семантизації та закріплення фахової лексики на заняттях з біології та розробці рекомендацій з їх використання на початковому етапі.

На початковому етапі репрезентацію фахових термінів ми проводимо, використовуючи такі відомі методи семантизації лексики, як дефініція, наочність та аудіовізуальні засоби навчання, переклад на рідну мову студентів.

Розглянемо особливості їх використання на заняттях з біології. Біологічні терміни найчастіше вводяться за допомогою дефініції, наприклад: *«Изменчивость – это способность организмов изменять свои признаки и свойства. Изменчивость происходит под воздействием внешней среды или появляется в результате хромосомных перестроек и их адаптации»* [7:273]. При цьому доцільно, проговорюючи терміни, записати їх на дошці, після цього студенти повинні записати їх у свої зошити, таким чином, до роботи залучаються основні види пам'яті: зорова, слухова та моторна.

Використання наочності під час репрезентації фахової лексики дуже важливе, з точки зору її впливу на засвоєння матеріалу, оскільки вдало підібрані засоби наочності забезпечують позитивну емоційну атмосферу на занятті, яка підготовлює сприйняття [6:10], вони також чинять безпосередній психологічний та емоційний вплив, концентрують увагу, сприяють кращому засвоєнню матеріалу, викликають у студентів пізнавальний інтерес [2:44]. Пізнавальним інтересом психологи вважають специфічну вибіркочку спрямованість психічних процесів людини на явища та об'єкти реального світу. Формується стійкий пізнавальний інтерес різними засобами [8:15]. Одним з них є цікавість. Призначення цікавості полягає в тому, що вона може бути:

- початковим поштовхом пізнавального інтересу;
- опорою емоційної пам'яті;
- своєрідною розрядкою напруженості на занятті;
- засобом переключення емоцій, думок;
- засобом мобілізації уваги та вольових зусиль [2:44].

Як відомо, пізнавальний інтерес є найбільш дійовим з усіх мотивів навчальної діяльності [8:15]. І в цьому ми переконуємося на заняттях, використовуючи такі засоби наочності, як таблиці, схеми, малюнки, плакати, муляжі, які підібрані до кожної навчальної теми, наприклад, під час вивчення анатомії людини ми використовуємо комплект наочності за темами: «Нервова система», «Дихальна система», «Система

травлення», «Серцево-судинна система», «Ендокринна система», «Кісткова система» та ін. Використання наочності при вивченні побудови тіла людини та її внутрішніх органів викликає великий інтерес у студентів та підвищує мотивацію навчання, оскільки це безпосередньо стосується професійної діяльності майбутніх лікарів, тим більше, коли на заняттях ми демонструємо не лише плакати з зображенням внутрішніх органів та їх муляжі, а й препарати справжніх органів людини. Доцільно також використовувати аудіовізуальні засоби навчання, проекційну апаратуру, оскільки це завжди викликає жвавий інтерес студентів, як підтверджує наш досвід.

Інколи під час репрезентації термінів ми використовуємо переклад на рідну мову студентів, також студенти користуються словниками (у тому числі, електронними) під час самостійної роботи над фаховою лексикою. В процесі позааудиторної роботи, працюючи з текстовим матеріалом підручника з біології, студенти самостійно виконують завдання різного характеру: відновлювального, опитувального, пошукового та ін. Під час виконання різних завдань до текстів з підручника термінологічна лексика багаторазово «прокручується» в блоці пам'яті студентів, що сприяє її недовільному запам'ятовуванню, коли перед студентами не ставиться завдання – запам'ятати лексику, а вона запам'ятовується в процесі безпосередньої діяльності, пов'язаної з цією лексикою, тобто в процесі роботи над фаховими текстами та вправами до них.

Таким чином, в процесі самостійної роботи напрацьовуються навички професійного спілкування, дослідницької діяльності, вміння робити аналіз здобутої інформації, узагальнення, логічні висновки. Отже, самостійна діяльність студентів сприяє розвитку професійної комунікативної компетенції, підвищенню мотиваційного рівня, якнайкраще готує до майбутньої професійної діяльності [3:44]. Таким чином, самостійна робота над фаховими текстами та термінологічною лексикою є важливим засобом закріплення та недовільного запам'ятовування лексичного матеріалу.

Ефективним засобом засвоєння та закріплення мовного матеріалу вже давно визнані рольові ігри, адже саме цей засіб забезпечує всебічний розвиток мовлення іноземних студентів в умовах, наближених до реальних, озброює їх саме тими знаннями, які необхідні їм

у практичній діяльності [4:126]. Імітаційно-моделююча гра – це спосіб практичного оволодіння іноземною мовою, метою якої є формування, удосконалення та розвиток навичок і вмінь студентів у різних видах мовленнєвої діяльності шляхом багаторазового та різноманітного виконання мовленнєвих дій, які стають особистісно значущими для суб'єкта навчання, оскільки є вмотивованими участю в ігровій діяльності. В основі цієї гри – організація спілкування між студентами згідно з розподілом ролей та визначенням ігрового сюжету [4:127]. Імітаційно-моделюючі ігри мають великі навчальні можливості. Їх використання сприяє кращому розвитку діалогічного та монологічного мовлення. Під час роботи над імітаційно-моделюючими іграми активно розвивається уява студентів. Ігри вчать меркувати, формують у студентів навички самостійного висловлювання своєї думки [4:128]. Психологічний вплив гри виявляється в інтелектуальному зростанні студентів, оскільки використання гри на занятті забезпечує розвиток потреби в мисленні, що спричиняє інтелектуальну активність, розумову та пізнавальну самостійність, свідомість та ініціативність студентів. Імітаційно-моделююча гра допомагає студентам позбутися страху користування мовою, яку вони вивчають, стимулює увагу та пам'ять, вона також покращує психологічний клімат у групі, формує здатність приймати самостійні рішення, оцінювати свої дії, позитивно впливає на формування у студентів серйозного ставлення до навчання [4:130]. Для закріплення лексики з курсу анатомії людини доцільно використовувати гру «лікар – пацієнт», яка, без сумніву, завжди зможе викликати жвавий інтерес у студентів, оскільки безпосередньо пов'язана з майбутньою професією.

Наш багаторічний досвід викладання біології іноземним студентам на початковому етапі підтверджує, що використання вищезгаданих прийомів та методів семантизації професійної термінології значно підвищує мотивацію навчання, а отже й сприяє підвищенню ефективності засвоєння фахової лексики.

ЛІТЕРАТУРА

1. Барановська Л.В. Навчання студентів професійного спілкування / Л.В. Барановська. – Біла церква : Білоцерковськ. держ. ун-т, 2002. – 256 с.
2. Воронина Д.О. К вопросу об использовании наглядных средств в практике обучения иностранному языку / Д.О. Воронина : матеріали V Міжнарод. науково-метод. конф. [«Методичні та психолого-педагогічні проблеми викладання іноземних мов на сучасному етапі»], (Харків, 22 листопада 2012 р.). – Х. : ХНУ ім. В.Н. Каразіна, 2012. – С. 44-45.
3. Гончарова І.П. Психолого-педагогічні засади викладання мов у аспекті самостійної роботи іноземних студентів-медиків (з досвіду роботи) / І.П. Гончарова // Викладання мов у вищих навчальних закладах освіти на сучасному етапі. Міжпредметні зв'язки : зб. наук. праць. – Х. : ХНУ ім. В.Н. Каразіна, 2012. – Вип. 20. – С. 37-45.
4. Довгоп'ят О.О. Упровадження імітаційно-моделюючих ігор у процесі довузівської підготовки іноземних громадян / О.О. Довгоп'ят // Викладання мов у вищих навчальних закладах освіти на сучасному етапі. Міжпредметні зв'язки : зб. наук. праць. – Х. : ХНУ ім. В.Н. Каразіна, 2008. – Вип. 12. – С. 125-131.
5. Д'яченко Г.П. Причини мовленнєвих проблем засвоєння та використання фахової термінології студентами економічних спеціальностей ВНЗ Сходу України / Г.П. Д'яченко // Викладання мов у вищих навчальних закладах освіти на сучасному етапі. Міжпредметні зв'язки : зб. наук. праць. – Х. : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2006. – Вип. 10. – С. 84-90.
6. Зотов Ю.Б. Организация современного урока / Ю.Б. Зотов. – М. : Высш. шк., 1984. – 143 с.
7. Хейлік В.Д. Формування вмінь вірогідного прогнозування та запису російською мовою тексту навчальної лекції в іноземних студентів медико-біологічного профілю / В.Д. Хейлік // Викладання мов у вищих навчальних закладах освіти на сучасному етапі. Міжпредметні зв'язки : зб. наук. праць. – Х. : ХНУ ім. В.Н. Каразіна, 2011. – Вип. 18. – С. 268-275.
8. Щукина Г.И. Проблема познавательного интереса в педагогике / Г.И. Щукина. – М. : Высш. шк., 1981. – 174 с.